

Jasminka Petrović

LETO KADA SAM NAUČILA DA LETIM

6.
IZDANJE

Kreativni centar

Jasminka Petrović uspjela je u knjigu o jednom ljetu i odrastanju junakinje uplesti priču o mnogo važnih stvari – o odnosima, ljudskim ponosima jačim od razuma, ljubavi uprkos daljini, ratu, odgovornosti, osjećaju krivice, empatiji, te naposljetku i smrti.

Lamija Begagić, književnica

Fantastična priča koja i velike i male čitaoce pleni originalnošću i pripovedanja i fabule, obrađuje suštinska pitanja vrednosti života. Letovanje glavne junakinje Sofije pokreće čitavu lavinu događaja, iskrenih osećanja običnih i neobičnih likova, oživljava uspomene.

Elizabeta Georgiev, bibliotekar

Dosad najbolji i najmudriji roman Jasminke Petrović, topla i slojevita intergeneracijska priča, koja je potpuno zasluženno izazvala veliku pažnju i publike i medija.

Aleksandar Gubaš, urednik bloga *Knjigoskop*

S jedne strane, univerzalna priča o odrastanju, zaljublivanju, strahovima i nesigurnostima tinejdžerskog doba, začinjena „Mediteranom kakav je nekad bio“; s druge, majstorski prikaz rascepa Jugoslavije kroz sliku jedne (pre)dugo zavađene srpsko-hrvatske, odnosno starigradsko-beogradske porodice. Stalne smene beogradskog slenga i bodulskog hvarskog dijalekta otvaraju pitanja o mogućnostima komunikacije, razmene, razumevanja.

Tijana Spasić, književna kritičarka

„Leto kada sam naučila da letim“ vrlo je upečatljiva knjiga. Opisuje životni period kada „učiš da letiš“. To je granica između detinjstva i mladosti. Likovi u romanu vrlo su realistični i pokazuju nam da se život sastoji i od ružinih latica i od trnja.

Sofija Bogdanović, 12 godina

Knjige obično čitam po deset dana, a ovu sam progutao u jednom dahu. U pojedinim trenucima sam imao osećaj kao da proživljavam lične segmente života. Preporučujem je i deci i odraslima.

Peca Stamenković, 13 godina

Sofija je dobra podloga za dobrog čovjeka. Ona je dosta introvertna, nema mnogo prilika da razvija dijaloge, ali je počela kapirat šta su to tolerancija i oprost. To su dvije ključne riječi u životu svakog čovjeka. Od svih Jasminkinih knjiga ova ima najjaču humanu osnovu.

Zlatka Ančić-Morović, 80 godina

Roman odlično pokazuje kako glavna junakinja sazreva. Posebno izdvajam scenu kad je mama i tata prate na letovanje. U knjizi su obrađeni muško-ženski odnosi, kao i odnosi mladih i starih. Prepoznala sam sebe u mnogim situacijama. Očekujem drugi deo.

Sofija Lipovac, 13 godina

Duhovito i originalno. Skoro savršen opis odrastanja.

Uroš Radulović, 14 godina

Iz bezizlaza udaljavanja čoveka od čoveka, ljudi od ljudi, čovečanstva od čovečanstva, čak nezamislivo, dece od dece – ponuđena je utešna i ironična a duhovita i nezaobilazna mogućnost kako osvojiti nepoznato i naći poznato i sebe pored sebe. Kroz ličnosti velikih i malih, dece i odraslih, onih odavde i onih odande – sve u jednom – nazire se konačan obračun s lokalnim glupostima na kopnu i na ostrvu.

Petronije Ponjević, 65 godina

Beograd. More. Hvar. Lavanda. Smaranje. Hrkanje. SMS. Suze. Babe. Skajp. Bodulski. Psi. Druženje. Bol. Ljubav. Porodica. Rodbina. Fjaka. Stranac. Odrastanje. Smešno. Tužno. Iskreno. Suptilno. Istinito. Istorijsko. Prirodno. Dramatično. Tragikomično. Životno. Ako pročitаш ovu knjigu, naučićeš da letiš ili da se bar malo podigneš od zemlje...

Ivana Lukić, 38 godina

Jasminka Petrović

Leto kada sam naučila da letim

Šesto dopunjeno izdanje

© Kreativni centar, 2015

Ilustracija na koricama

Dobrosav Bob Živković

Dizajn

Dušan Pavlić

Urednik

Anđelka Ružić

Lektura

Mirjana Delić

Bodulski dijalekat

Vladimir Petrović

Priprema za štampu

Tatjana Valjarević

Izdavač

Kreativni centar, Beograd, Gradištanska 8

tel.: 011/ 38 20 464, 38 20 483, 24 40 659

www.kreativnicentar.rs

e-mail: info@kreativnicentar.rs

Za izdavača

Mr Ljiljana Marinković, direktorka

Štampa

Kaligraf, Beograd

Godina štampe

2020

Tiraž

3.000

ISBN 978-86-529-0836-3

Jasminka Petrović

LETO
KADA SAM NAUČILA
DA LETIM

Kreativni centar

Vladi

Prva noć

Baba hrče. Poludeću. A tek kako me izluđuju ovi komarci. Ulaze mi u nos i oči. Uskoro će da svane, a ja sam još budna. Plus sam i gladna. Vrtim se po krevetu. Spavačica mi se uvrnula oko tela kao papir oko bombone.

Toliko sam se radovala ovom letu i ovom raspustu! Mislila sam da će me mama i tata pustiti da kampujem s Lukom i njegovim društvom. Druga varijanta mi je bila da idem sa Saškom u Kraljevo kod njene sestre od tetke. Ali ništa od svega toga! Jednog popodneva mama me je ubacila u mašinu:

– Vidi kako si bleđa! Po ceo dan piljiš u taj kompjuter. Aj ti lepo da kreneš ove godine s babom na Hvar. Ima da ti bude super: more, sunce, društvo, zaljubljivanje... Ja sam u Starom Gradu provela najlepša leta u životu, samo kad se setim...

Bla-bla-bla ... i ja se kao som upecam na udicu i pristanem. Naravno, čim sam ušla u autobus, odmah sam se pokajala, međutim, tada je već bilo kasno. Baba je izvadila iz kese jastuk, ali ne onaj fensi za put, onaj što se naduvava, nego pravi veliki jastuk za krevet. Tom jastučinom je zagradila prolaz, pa su se ostali putnici jedva provlačili do svojih sedišta. Od blama sam nabila glavu u prozor i pravila se da nisam s njom. Ni situacija na peronu nije bila ništa bolja. Mama i tata su mi davali poslednja

uputstva pred put, urlajući kao izgubljeni u šumi. Pošto ja na to nisam reagovala, počeli su mahnito da skaču i udaraju o staklo. Utom mi je stigla i poruka od Saške: *Srećnice, srećan ti put! Iva-
na i ja se smaramo u školskom. Pozdravi more u naše ime i kaži
mu da ćemo jednog dana i nas dve da ga upoznamo. Jednom,
kada budemo bile slavne i bogate. Ljub.*

Krenula sam brže-bolje da im odgovaram kako stvari stoje sasvim drugačije nego što one misle. Srećni su oni koji sede na zidiću u školskom i smaraju se, a ne oni koji idu s babom na letovanje. Napisala sam im još i da bih ja najradije iskočila iz autobusa ili, bolje rečeno, iz sopstvene kože... I taman da pritisnem *Send*, autobus krene, a mama i tata počnu da trče pored mog prozora. Mislila sam OK, trčaće malo, pa će stati. Ne putujem na rekreativnu sa učiteljicom. Međutim, greška u proceni. Njih dvoje su trčali za autobusom kroz celu stanicu, trčali su i niz ulicu, i dok smo stajali na semaforu, i kad smo prelazili raskrsnicu... Taj glupi porodični ritual mama i tata primenjuju svaki put kad Luka i ja negde putujemo. I sto puta smo im rekli da to ne rade, ali ne вреди. Luka misli da tako nastoje da se iskupe za roditeljske grehe. Ja ne mislim ništa, samo propadam sve dublje u zemlju, tj. u sedište.

Obrisala sam poruku koju sam napisala Saški, stavila sam ☺, dopisala *ljub, ljub* i pritisla *Send*. Bolje da mi zavide nego da misle da sam kreten. Poruka je otišla pravac u školsko, a ja sam ostala da sedim u autobusu i gledam mamu i tatu kako trče i mašu pored prozora. Izgledali su kao trećerazredni ulični zabavljači. U jednom trenutku tata je počeo da posustaje. Još neko vreme je hodao posred ulice, a onda je stao. Bio je znojav, razdrljan i zadihan. Savio je glavu i spustio ruke na kolena. Premrla sam od straha da ga ne raspali neka kami-ončina. Mama je nastavila da trči do pešačkog ostrva. Nasionila se leđima na semafor i mahala, mahala, mahala sve dok nije naišao tramvaj i zaklonio je. Onda me je pozvala na mobilni i rekla da povedem računa o svom ponašanju, da

slušam babu i da joj ne dižem pritisak jer njena zdravstvena knjižica ne važi u inostranstvu, što znači da bi svaki babin odlazak kod lekara morao ekstra da se plati. Dok je autobus vozio *Gazelom* preko Save, mama mi je objašnjavala da je to sve zato što nismo uplatili dodatno zdravstveno osiguranje jer je takva finansijska situacija. Takođe mi je rekla da to nije obično putovanje, i da će baba mnogo da se potrese, i da ja moram da joj budem oslonac, i da će ona i tata doći na Hvar čim predaju projekat, i da ja ništa ne brinem, da će sve biti u redu, da je Stari Grad najlepše mesto na svetu, ali da tamo ne govorim *bre* i da ne koristim ćirilicu, da su tamo divni ljudi, mada može da se nađe i neko ko će popreko da me pogleda, ali da to ne shvatam lično, i da smo o tome već razgovarali, i da je najbolje da se držim babe, a onda je rekla da mora da prekine jer se tata ukočio i ne može da ispravi leđa.

Eto, tako je otpočelo moje letovanje. Blago Luki! On uvek prođe bolje od mene. Ali uvek. Mogu samo da zamislim kako se sad zeza na Srebrnom jezeru dok ja slušam babino testerisanje. Već drugu noć ne spavam. U autobusu je bilo užasno zagušljivo. Klima je slabo radila. Htela sam da čitam, ali se neka likuša pobunila da joj smeta svetlo, pa sam morala da isključim lampu. Inače, najveća žurka bila je na granici. Baba nikako nije mogla da nađe dokument o saglasnosti mojih roditelja da me puštaju van zemlje. Panično je preturala po torbama razbacujući oko sebe hranu, flaše, naočare, maramice, papuče, kreme i sl. A kad nas je dovoljno izblamirala pred carinicima, setila se da je dokument stavila na sigurno mesto – u kesu s lekovima. Čim je autobus krenuo, u znak protesta stavila sam slušalice i pustila muziku, ali to nije zaustavilo babu da mi svaki čas gura pod nos breskve, sendviče i kiselo mleko. Ko još nosi kiselo mleko na put?

U Split smo stigle u sedam ujutru. Htela sam da operem zube na česmi kod autobuske stanice, ali je baba zauralala kao bengalski tigar:

– Kakvo pranje zuba! Hoćeš da nam ode trajekt? Je l' to hoćeš? Uzmi žvaku i gotovo! Da li ti gledaš reklame? – vikala je uspaničeno i vukla me za ruku. Kad upadne u histeriju, baba počinja da govori neverovatne gluposti, i to vrlo, vrlo glasno.

Na trajekt smo se popele neispavane, izgužvane, smrdljive i posvađane. Od nervoze sam pojela sve što je ostalo od klope. Čak i kiselo mleko. Morala sam da otkopčam dugme na farmerkama, nisam mogla da dišem. Pored nas su sedeli Italijani, njih sedmoro-osmoro. Igrali su karte i ludo se provodili, za razliku od mene. Među njima je bio i jedan par, svaki čas su se pipkali i ljubili. Osećala sam se toliko jadno da me čak nije bilo blam što je baba hrkala naslonjena na moje rame. Istrošila mi se baterija na mobilnom, pa nisam mogla ni muziku da slušam.

Znači, baba je hrkala u autobusu, na trajektu i evo sada u sobi. Nije ni čudo kad se narokala bromazepamima. Nagutala se duplih doza i sad spava kao klada. A ja? Ja mogu da gledam u plafon, brojim ovce, udaram glavom o zid ili šta već izaberem. Dobro, priznajem, nije babi lako. Vratila se u rodni grad posle dvadeset šest godina. To je baš dosta vremena – kao moja dva dosadašnja života. Kako li tek njoj sve ovo izgleda? More? Kuća? Ljudi? Ja ne bih mogla da izdržim ni mesec dana bez Beograda. Evo, već mi nedostaje! A tek kako mi nedostaju moja soba i moj krevet!

Totalna apokalipsa je nastala kad smo izašle s trajekta. Sunce je pržilo, a ja sam imala duks, duboke patike i jaknu jer je u Beogradu bilo kišno i hladno kad smo krenule na put. Na pristaništu u Starom Gradu čekala nas je babina sestra Lucija, zvana Luce. Pale su jedna drugoj u zagrljaj i zaplakale. Stajala sam pored njih kao najveći kreten dok su se njih dve gušile u suzama. Za to vreme s pristaništa su otišli svi putnici, svi automobili, svi taksi prevoznici i svi autobusi, tako da smo nas tri do kuće morale da idemo peške, i to stazicom pored

plaža. Dok su se normalni ljudi šetkali u kupaćim kostimima, ja sam pod punom zimskom opremom vukla i babine i moje koferčine. Ruke me još bole od cimanja. Baba je bila crvena u licu kao Indijanac, pa sam se uplašila da se ne šlogira. Nekoliko puta sam htela da zavrlijačim onu njenu jastučinu u more, ali sam bila u frci da ne tresnem nekog kupača u glavu.

Baba mi je rekla da mi je Luce nona (tako u Dalmaciji kažu baba) i da ne moram da joj govorim *Vi*. Nona Luce živi sama. U kući se sve prilično raspada, naročito daska na WC šolji. Znači, raspust ću provesti u crnoj rupi sa dve babe. Oliver Twist za mene je Srećko Srečković.

Volela bih da je sad zima. Mrzim leto. Pojačala sam ton na mobilnom do kraja. *One Direction* protiv babinog hrkanja. Pritiskam slušalice prstima. Ne вреди. Baba i dalje vodi. Zašto sam pristala da dođem ovde? Vručina mi je. Komarci su me skroz izujedali. Češem se bez prestanka.

Prošle godine smo letovali u Grčkoj. Zapravo Luka, mama i tata su letovali, a ja sam deset dana ležala u zamračenoj sobi. Odmah po dolasku uhvatio me je stomačni virus s temperaturom. More nisam ni videla. Da li je moguće da će mi ovo letovanje biti još gore?

Gledam u plafon. Čekam da svane. Iz daljine se čuje lavež pasa. Šta li radi moj Cvrle? Moj Cvrki, moj slatki Cvrki. Kad on hrče, meni uopšte ne smeta.

Istrošila mi se baterija. Vadim slušalice iz ušiju i spuštam ih na komodu pored kreveta. Nona Luce nema ni kompjuter, a kamoli internet. Kako da se spasem? Da pišem poruke u bocu? Da napravim splav i pobegnem sa ostrva kao Robinzon Kruzo? Eto neke koristi i od lektire!

Vidiš, mogla bih da čitam! Dobra ideja! Palim lampu, otvaram knjigu.

– Gasi to svetlo i spavaj! Poješće nas komarci! – baba je tako dreknula da mi je *Beskrajna priča* poskočila u rukama.

Zatvaram knjigu, gasim lampu. Jednom da je i baba u pravu. Za ovih nekoliko minuta nakupilo se milion komaraca i svi oni mi sad zuje oko glave. Mlataram rukama da ih oteram. Vruće je kao u rerni. Prekrivam se čaršavom preko glave. Mrzim leto zato što se znojim kao vepar. To mi je grozno. A znojim se zato što moram da se trontam da se ne bi videlo da sam ravna kao daska. Blago Ivani i Saški, one nemaju tih problema. Najgore mi je kad imamo fizičko i kad me Julijana pred svim devojčicama pita:

– Sofija, ti još ne nosiš brus?

Bolje da imam male grudi nego mali mozak. Baba se okreće. Krevet škripi. Legla je na stranu. Prestala je da hrče. Napokon tišina. U stvari nije tišina. Čuju se zrikavci. Kakav odmor za uši! Noćni koncert za jednu osobu. O ne! Baba opet počinje! Poludeću! Zavlačim glavu pod jastuk. Sada je vruće kao u dve rerne. Hoću kući! Hoću kući! Hoću kod Cvrleta!

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-93-31

ПЕТРОВИЋ, Јасминка, 1960

Leto kada sam naučila da letim /
Jasminka Petrović. – 6. dopunjeno izd.
– Beograd : Kreativni centar, 2020 (Beograd
: Kaligraf). – 154 str. : vinjete ; 21 cm

Tiraž 3.000.

ISBN 978-86-529-0836-3

COBISS.SR-ID 22415113

Beograd. More. Hvar. Lavanda. Smaranje.
Hrkanje. SMS. Suze. Babe. Skajp. Bodulski. Psi.
Druženje. Bol. Ljubav. Porodica. Rodbina. Fjaka.
Stranac. Odrastanje. Smešno.
Tužno. Iskreno. Suptilno. Istinito. Istorijsko.
Prirodno. Dramatično. Tragikomično. Životno.
Ako pročitáš ovu knjigu, naučićeš
da letiš ili da se bar malo
podigneš od zemlje...

DOSITEJEVO
PERO
za 2015.
godinu

Srebrno
GAŠINO PERO
za 2015.
godinu

PLAVI
ČUPERAK
za 2015.
godinu

NEVEN
za 2015.
godinu

MALI PRINC
za 2015.
godinu

www.kreativnicentar.rs